

Nieuw in de collectie: bibliotheek

September – oktober 2019

De Groninger Archieven hebben naast ruim dertig kilometer archiefstukken ook een ruime collectie aan boeken. Volgens sommigen betreft het de grootste collectie ter wereld. In dit document vindt u een lijst van recente toevoegingen aan deze collectie. Een paar van deze boeken bespreken we kort.

Uitgelicht

Tussen Helpman en Haren ligt aan de Rijksstraatweg villa de Dilcht. Dit statige pand ontleent haar naam aan het buurtschap Dilgt dat hier vroeger lag. De villa werd in 1930 gebouwd naar ontwerp van de Groninger architect A.R. Wittop Koning. Bewoner Edwin Ezinga schreef *De Dilcht: historie en herinneringen* over de geschiedenis van de plek, het huis en haar bewoningsgeschiedenis.

In de zeventiende en achttiende eeuw nam Nederland via de Westindische Compagnie (WIC) deel aan de zogenaamde "driehoekshandel". Dit was de handel in tot slaaf gemaakte mensen en koloniale waren tussen Afrika, Amerika en Europa. Groningen nam ook deel aan deze handel, onder andere via de kamer Stad en Lande van de WIC die in het voormalig refugium van het klooster van Aduard aan de Reitemakersrijge gevestigd was. In de eerste helft van de zeventiende eeuw was de WIC nauw betrokken bij de Nederlandse kolonie in Brazilië. Ook Groningen speelde hier een rol. Zo was de hoogste civiele bestuurder van de kolonie tussen 1646 en 1654, Wolter Schonenborgh, van Groningse komaf. Leendert J. Joosse beschrijft in *Afscheid van Brasil : Nederlanders en Brazilianen, ontmoeting en mislukking 1624-1669* de geschiedenis van deze vergeten kolonie en besteedt daarbij ook aandacht aan de Groningse spelers.

Normaal gesproken bespreken we zelfstandige publicaties. Artikelen vermelden we wel, maar worden niet nader toegelicht. We maken deze keer een uitzondering voor het artikel *Walfridus en Radfridus: slachtoffers van de Noormannen* dat Egge Knol schreef voor historisch tijdschrift *Fryslân*. In het themanummer gewijd aan de Vikingen schrijft Knol over de Bedumse heilige Walfridus en zijn zoon Radfridus die zo'n duizend jaar geleden door de Noormannen werden vermoord.

Ooit stonden er in onze provincie enkele honderden borgen. Op een enkele na zijn ze in de loop der eeuwen allemaal verwoest. Het had niet veel gescheeld of ook de Allersmaborg bij Ezinga was rond het begin van de twintigste eeuw gesloopt. Anette van der Post en Henk Th. van Veen beschrijven in *Zeven eeuwen Allersmaborg* de geschiedenis van dit bijzondere huis en haar bewoners.

Aanwinsten bibliotheek

September – oktober 2019

Hierboven besproken

- 32652 *De Dilcht : historie en herinneringen* / Edwin Ezinga ; [drone-fotografie omslag, pag. 2-3 en 78: Studio TW Haren, Daniël Koning]. - Haren : Knoop, 2018. - 80 p. : ill., diagr., plgr. ; 24 cm.
Met lit. opg. in eindnoten.
- 32654 *Afscheid van Brasil : Nederlanders en Brazilianen, ontmoeting en mislukking 1624-1669* / Leendert J. Joosse. - Soest : Boekscout, 2019. - 380 p. : ill., krt., tab. ; 24 cm.
Met aandacht voor de uit de stad Groningen afkomstige Wolter Schonenborch de opvolger van Johan Maurits van Nassau, de eerste gouverneur van Brazilië.
- [Artikel] *Walfridus en Radfridus : slachtoffers van de Noormannen* / Egge Knol
In: Fryslân : historisch tijdschrift. - Jaargang 25 (2019) Nummer 5, p. 20-23 : ill. [Toegangsnr: 1957 Cat.nr. 32694].
- 32671 *Zeven eeuwen Allersmaborg* / Annette van der Post en Henk Th. van Veen. - Gorredijk : Noordboek, 2019. - 272 p. : ill., krt., portr. ; 27 cm.
Met lit. en bronnenopg, met reg.

Alle aanwinsten

- 32675 *Verlichte Boerderijen Route : 27 september t/m 5 oktober Eemsmondweek 2019*. - [S.l.] : Stichting Dorpsbelangen Uithuizermeeden, Roodeschool, Oosteinde en Oosternieland, 2019. - [Ongepagin.] : ill., krt. ; 21 cm.
- 32670 *Open monumentendag 2019 : plekken van plezier in Gemeente Het Hogeland 14 & 15 september*. - [S.l.] : Gemeente Het Hogeland, 2019. - 34 p. : ill., plgr. ; 21 cm.
- 32691 *Garages in de Groninger Ommelanden 1920-1940 : drie fietsroutes en één autoroute*. - [Onderdendam] : Stichting De Kerk - Centrum Groninger Amsterdamse School, [2019]. - 32 p. : ill. ; 21 cm + Toelichting bij de tentoongestelde garages / teksten: Henk Kooi. - [28] p..
- [Artikel] *"Een paard kan niet op een schip" : gesprek met Jan Zoethout, medewerker Noordelijk Scheepvaartmuseum en voormalig registerloods / Mascha Aalbers*
In: Jaarboek 2018 Noordelijk Scheepvaartmuseum. - (Jaarboek Noordelijk Scheepvaartmuseum ; 2018). - (2019), p. 18-21 : ill. [Toegangsnr: 1766 Cat.nr. 934].
- [Artikel] *Occa Johanna Ripperda (1619-1686) : opperhofmeesteres aan het Zweedse hof* / door Redmer Alma
In: Stad & Lande : cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen. - Jaargang 28 (2019) Nummer 3, p. 10-15 : ill., portr. [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20793].
Met lit. opg. in eindnoten.
- [Artikel] *Het zegel van pastoor Dodo* / Redmer Alma
In: Groninger kerken. - (Groninger kerken ; 2018-...). - Jaargang 36 (2019) Nummer 4, p. 102-105 : ill., plgr. [Toegangsnr: 1766 Cat.nr. 856].
Artikel over het in 2014 teruggevonden zegelstempel van Dodo, in 1378 en 1400 genoemd als pastoor te Sauwerd. Met lit. en bronnenopg. in voetnoten.

- 32686 *Welluidend erfgoed : 25 jaar Stichting Klokkenspel Groningen* / [met bijdr. van: Adolph Rots en Redmer Alma]. - Beerta : Stichting Klokkenspel Groningen, 2018. - 64 p. : ill. ; 30 cm.
Met lit. opg. in voetnoten.
- 32711.1 *Over de onrechtvaardige wetgeving die in het voordeel is van mannen, maar in het nadeel van vrouwen* / Etta Palm ; [inl. door Wil Schackmann ; vert.: Iena Wierts ; red.: Harry Romijn, Malou Aalberts ; medew.: Henk Boels, Jan van den Broek, Zweder von Martels ; fotogr.: Marij Kloosterhof]. - [Groningen] : Groninger Archieven, [s.a.]. - [6] p. : 19 cm.
Uitgave ter gelegenheid van de 33ste Dag van de Groninger Geschiedenis op 12 oktober 2019. - Oorspr. titel: Sur l' injustice des Loix en faveur des Hommes, au dépens de Femmes, in: Appel aux Françaises sur la régénération des mœurs, et nécessité de l'influence des femmes dans un gouvernement libre : Parijs, 1791.
- 32663 *Bosch en Vaart : schoonheid aan het water* / [teksten en eindred.: Bertus Boivin ; red.: Kees Andriessse, Greet Batjes en Pieter Battjes ; fotogr.: Sake Elzinga]. - [S.l.] : Stichting Pieter en Greet Battjes tot Instandhouding van Landgoed Bosch en Vaart, 2018. - 113 p. : ill. ; 27x27 cm. Bosch en Vaart is een te Vries aan het Noord-Willemskanaal gelegen landgoed.
- 32664 *Museum Helmantel : schoonheid en traditie* / met medew. van auteurs: Eric Bos, Justin Kroesen, Ernst van de Wetering ... [et al.] ; [samenst., red. en ontwerp: Wim Ellens, Henk Helmantel, Babs Helmantel, Peter de Jong ; fotogr. interieur en voorwerpen: Corné Sparidaens, Jasper Helmantel, Henk Helmantel, Peter de Jong, reproductiefotogr.: Peter de Jong]. - Tolbert : Art Revisited, 2019. - 190 p. : ill. ; ill. 29 cm.
- [Artikel] *Revolutie in archiefland* / tekst: Jurgen Tiekstra ; fotogr.: Reyer Boxem
In: Noorderbreedte : een eigenzinnige kijk op Groningen, Friesland en Drenthe. - Jaargang 43 (2019) Nummer 4, p. 20-26 : ill. [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20803].
Artikel over de digitalisering van archiefmateriaal door de noordelijke archieven.
- [Artikel] *Bejaard, maar energiek : Cornelis Pijnacker* / Paul Brood
In: Fryslân : historisch tijdschrift. - Jaargang 25 (2019) Nummer 2, p. 8-11 : ill., portr. [Toegangsnr: 1957 Cat.nr. 32693].
Cornelis Pijnacker was in 1616-1617 rector magnificus van de Groninger universiteit.
- 32658 *Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen : Dl. 7: 1800-1825 : [Bataafs-Franse tijd, Invasie in Zeeland, Napoleon & Willem I, Catastrofe 1825]* / Jan Buisman. - Franeker : Van Wijnen, 2019. - 992 p. : ill., krt. ; 25 cm.
Met lit. opg., reg.
- 32745 *Een archeologisch onderzoek op de locatie Damsterdiep 49-53 te Groningen* / M.I. Boven, K. Helfrich ; [red.: M. Daleman, G.L.G.A. Kortekaas]. - Groningen : Gemeente Groningen, 2019. - 32 bl. : ill., plgr., uitsl. tab. ; 30 cm.
Betreft de definitieve versie. - Met lit. opg.
- 32733 *Mijn opa, mijn opa : opa Van der Ploeg, zijn leven, zijn werk, zijn familie* / Harry Dorenbos, Ella Eefting, Jan Eefting ... [et al.]. - Assen [etc.] : 'Commissie Ploegboek', 2019. - 242 p. : ill., krt., portr. ; 30 cm.
Met een genealogie Van der Ploeg, p. 170-238. - Met lit. en bronnenopg.
- 32626 *Noorderzon performing arts festival Groningen 15-25 Aug 2019* / [tekst en eindred.: Lieke van den Krommenacker, Milou de Boer, Femke Eerland ... et al. ; ontwerp omslag: WERC ; ill.: Senne Trip]. - Groningen : [s.n.], [2019]. - 97 p. : ill. ; 22 cm.

- 32652 *"De Dilcht : historie en herinneringen / Edwin Ezinga ; [drone-fotografie omslag, pag. 2-3 en 78: Studio TW Haren, Daniël Koning]. - Haren : Knoop, 2018. - 80 p. : ill., diagr., plgr. ; 24 cm.*
Met lit. opg. in eindnoten.
- 32746 *Het maakzel van Agricola : de orgels van de Martinikerk te Groningen / onder red. [en beeldred.] van Hans Fidom ; met bijdr. van Henk de Vries, Henk Verhoef, Kees Kugel ... [et al.]. - Zutphen ; [S.I.] : Walburg Pers ; Stichting Nederlandse Orgelmonografiën i.s.m. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2019. - 416 p. : ill. ; 25 cm.*
Met lit. en bronnenopg., met reg.
- [Artikel] *De Eisseshof in Niehove : van rechthuis tot café-restaurant / door Wija Friso*
In: *Stad & Lande : cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen. - Jaargang 28 (2019) Nummer 3, p. 16-21 : ill.* [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20793].
Met lit. opg. in eindnoten.
- 32666 *Juweeltjes in het groen : vier fiets-, auto-, voettochten langs middeleeuwse Groninger kerken / [samenst.: Jantienus Bakker, Kees van Essen, At Hof ; tekst: At Hof en Stichting Oude Groninger Kerken ; fotogr.: Jan Giezen]. - Aduard : Museum Sint Bernardushof, 2019. - 55 p. : ill., krt. ; 21 cm.*
Uitg. t.g.v. 50 jaar Stichting Oude Groninger Kerken. - Met lit. opg.
- 32687 *Waarnemingen en een proefsleuf ter plaatse van de voormalige Helperlinie op de locatie Hereweg 99 te Groningen / R.F. Kruisman ; [red.: K. Helfrich en G.L.G.A. Kortekaas]. - Groningen : Gemeente Groningen, 2019. - 17 bl. : ill., plgr., diagr. ; 30 cm.*
Betreft de definitieve versie. - Met lit. opg.
- [Artikel] *Stille zielenroerselen in Onderdendam : geschiedenis en gedichten van Jantje Bulthuis / Reinhart Jansen*
In: *Zo as t was: tijdschrift over de historie van de gemeente. - Jaargang 23 (2019) Nummer 2, p. 16-22 : ill., portr.* [Toegangsnr: 1766 Cat.nr. 831].
- [Artikel] *Te groot voor Groningen : Nicolas de Pigages ontwerp voor een nieuw stadhuis / door Mirjam de Jonge*
In: *Stad & Lande : cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen. - Jaargang 28 (2019) Nummer 3, p. 32-35 : ill., plgr.* [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20793].
Met lit. opg. in eindnoten.
- [Artikel] *Een jonge Groninger in Brasil postuum onder kritiek / Leendert J. Joosse*
In: *De Nederlandsche Leeuw : maandblad van het Koninklijk Genealogisch-heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw" [later:] tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde ; 136 (2019)). - Jaargang 136 (2019) Nummer 3, p. 113-121 : ill., portr.* [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20807].
Artikel over Ipo Eisens [ook: Eissens, Eijssens] die in 1636 om het leven komt in Brazilië. Met lit. en bronnenopg. in voetnoten.
- 32654 *Afscheid van Brasil : Nederlanders en Brazilianen, ontmoeting en mislukking 1624-1669 / Leendert J. Joosse. - Soest : Boekscout, 2019. - 380 p. : ill., krt., tab. ; 24 cm.*
Met aandacht voor de uit de stad Groningen afkomstige Wolter Schonenborch de opvolger van Johan Maurits van Nassau, de eerste gouverneur van Brazilië.

- 32679 *40 jaar Vrienden van het Groninger Museum 1978-2018* / [teksten: Andreas Blühm, Jorrit Huizinga, Christiaan A. Jörg ... et al. ; red.: Julia Dijkstra, Muriel Ramuz ; fotogr.: Heinz Aebi .... et al.]. - Groningen : Groninger Museum, 2019. - 112 p. : ill. ; 17 cm.
- [Artikel] *Het elfhartenwapen van de Ommelanden* / Egge Knol
In: Fryslân : historisch tijdschrift. - Jaargang 25 (2019) Nummer 1, p. 16-17 : ill. [Toegangsnr: 1957 Cat.nr. 32692].
- [Artikel] *Walfridus en Radfridus : slachtoffers van de Noormannen* / Egge Knol
In: Fryslân : historisch tijdschrift. - Jaargang 25 (2019) Nummer 5, p. 20-23 : ill. [Toegangsnr: 1957 Cat.nr. 32694].
- [Artikel] *Op stroom van tied : Raaizend petretschilder Berend Kunst* / J.P. Koers
In: Toal en taiken : tidschrift veur Grunneger kultuur. - Jaargang 37 (2019) Nummer 3, p. 130-139 : ill., portr. [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20812].
- [Artikel] *Met heiligen en heren langs middeleeuwse parochiekerken : Otto Roemelings gegevensbestand voor Groningen en Drenthe tot omstreeks 1640* / Hans Mol, Gilles de Langen
In: Groninger kerken. - (Groninger kerken ; 2018-...). - Jaargang 36 (2019) Nummer 4, p. 87-101 : ill., krt. [Toegangsnr: 1766 Cat.nr. 856].
Artikel over de patroonheiligen van Groningse en Drentse middeleeuwse kerken. Met lit. en bronnenopg. in voetnoten.
- 32653 *Temptation, een disco leven ...* / Peter van Campenhout ; [met medew. van: René Gardenier, Willy Tuhahay, Hennie Lemein ... et al.]. - [S.l.] : United p.c., 2019. - 244 p. : ill., portr. ; 20 cm.
- 32587 *Burg Berum : bauliche Entwicklung und Ausstattung* / Hajo van Lengen, Hermann Schiefer, Gretje Schreiber ; [red.: Nina Hennig]. - Aurich : Ostfriesische Landschaft, 2019. - 98 p. : ill., krt., portr. ; 30 cm + Bijlage met plgr. van Burg Berum.
Met lit. en bronnenopg.
- [Artikel] *Een tortel in de keuken, brenger van voorspoed en geluk* / door Henk Luning
In: Stad & Lande : cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen. - Jaargang 28 (2019) Nummer 3, p. 24-29 : ill. [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20793].
Met lit. opg. in eindnoten.
- [Artikel] *Bewoning dorpskern Bedum (1661-) 1737-1832 (deel 2)* / Ton Bosch, Otto Nienhuis
In: Zo as t was : tijdschrift over de historie van de gemeente Bedum. - Jaargang 23 (2019) Nummer 2, p. 2-15 : ill., plgr. [Toegangsnr: 1766 Cat.nr. 831].
- 32665 *De tijd van toen : Schiermonnikoog in de jaren '60 en '70* / teksten: Bouke Henstra en Eddy van der Noord ; met medew. van: Hans Anker, Wim Anker, Cherry Duyns ... [et al.]. - [S.l.] : Uitgeverij Louise, 2019. - 100 p. : ill., portr. ; 23x23 cm.
- [Artikel] *Achter het bureau van Aletta?* / door Dineke van der Wal ; [foto's: Harry Perton]
In: Stad & Lande : cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen. - Jaargang 28 (2019) Nummer 3, p. 22-23 : ill. [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20793].

- [Artikel] *Een villastreek aan de Rijksstraatweg in Helpman en Haren* / door Frans Westra ; [foto's: Harry Pertou]
In: *Stad & Lande : cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen*. - Jaargang 28 (2019) Nummer 3, p. 36-41 : ill. [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20793].
Met lit. opg. in eindnoten.
- [Artikel] *Van hout tot baksteen : de bouwgeschiedenis van de Martinikerk* / Kees van der Ploeg
In: *Het maakzel van Agricola / onder red. [en beeldred.] van Hans Fidom ; met bijdr. van Henk de Vries, Henk Verhoef, Kees Kugel ... [et al.]*. - Zutphen ; [S.l.] : Walburg Pers ; Stichting Nederlandse Orgelmonografiën i.s.m. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2019. - (Nederlandse orgelmonografieën ; 13). - (2019), p. 295-337 : ill., plgr. [Toegangsnr: 1957 Cat.nr. 32746].
- 32695 *Nieuwe wegen : De Ploeg en de moderne kunst na de oorlog* / [tekst: Jorrit Huizinga, Julia Dijkstra, David Veltman ... et al. ; red.: Jorrit Huizinga en Doeke Sijens]. - Zwolle [etc.] : WBOOKS i.s.m. Stichting De Ploeg en het Groninger Museum, 2019. - 103, [4] p. : ill. ; 25 cm.
- 26930 *Het geslacht Dories 1742-2019* / Janny Dories, Ton Slijfer. - [S.l.] : [eigen uitg.], 2019. - 365 p. : ill. ; 30 cm.
Met reg.
- 32657 *Collectie Groningen in beeld* / [samenst.: Ellen Bakker, Robert Danens ; foto: Anton Tiktak]. - Groningen : Erfgoedpartners, 2019. - [Ongepagin.] : ill. ; 21 cm.
- 32671 *Zeven eeuwen Allersmaborg* / Annette van der Post en Henk Th. van Veen. - Gorredijk : Noordboek, 2019. - 272 p. : ill., krt., portr. ; 27 cm.
Met lit. en bronnenopg, met reg.
- 32655 *Freie Friesentöchter : Tradition und gelebte Wirklichkeit* / hrsg. von Klaas-Dieter Voß ; [Fotos: Sven Adelaide ... et al. ; Bildred.: Klaas-Dieter Voß ; mit Beitr. von Redmer Alma, Horst Arians, Klaas Bakker ... et al.]. - Oldenburg : Isensee, 2019. - 240 p. : ill., portr., krt. ; 23 cm.
Met lit. opg. in voetnoten.
- [Artikel] *Een jongensdroom, of Hoe Egbert Modderman leerde schilderen* / Jacolien Wubs
In: *Miniatuur*. - Jaargang 23 (2019) Nummer 3, p. 2-4 : ill. [Toegangsnr: 1957 Cat.nr. 28748].
Artikel over de kunstschilder Egbert Modderman, die voor de Martinikerk zeven schilderijen maakt met als thema 'Werken van Barmhartigheid'.
- [Artikel] *Een verdwenen wereld in lucifersdoosjes* / door Ernst Taayke en Martha de Jong
In: *Stad & Lande : cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen*. - Jaargang 28 (2019) Nummer 3, p. 3-8 : ill. [Toegangsnr: 1769 Cat.nr. 20793].
Beschrijving van een verdwijnende variatie aan lucifersdoosjes, enveloppes en andere verpakkingen. Met lit. opg. in eindnoten.
- [Artikel] *Knoopje 124* / Els Zwerver
In: *Zo as t was : tijdschrift over de historie van de gemeente Bedum*. - Jaargang 23 (2019) Nummer 2, p. 23-30 : ill. [Toegangsnr: 1766 Cat.nr. 831].
Artikel over Groningers in het leger van Napoleon, naar aanleiding van de vondst van een te Loppersum gevonden uniformknoop met het getal 124.